

TRGOVSKI LIST

Casopis za trgovino, industrijo in obrt.

Barocnina za ozemlje SHS: letno 180 Din, za ½ leta 90 Din, za ¼ leta 45 Din.
 mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Gregorčičevi ulici šte. 23.
 Dopisi se ne vračajo. — Številka pri poštni hranilnici v Ljubljani 11.952.

LETO XII.

Telefon št. 2552.

LJUBLJANA, v torek, dne 19. marca 1929.

Telefon št. 2552.

ŠTEV. 34.

Plenarna seja načelstva Zveze trgovskih gremijev v Mariboru.

V petek, dne 15. marca 1929 se je vršila v Mariboru seja načelstva Zveze trgovskih gremijev v Sloveniji, ki se je udeležilo prav lepo število odbornikov — 24 —, da razpravljajo o svojih aktualnih stanovskih zadevah. Sejo je otvoril zvezni predsednik g. Vilko Weixl s prisrčnim pozdravom vseh navzočih in podal nato besedo tajniku g. Podgorščaku, ki je poročal o poslovanju Zveze. Poročilo pravi, da je Zveza posvetila skrbno pažnjo oblastnim proračunom, ohranitvi točilnih pravic, obratovalnemu času v trgovinah, deerarizaciji pošt in drugim perečim vprašanjem. Zvezni tajnik je imel nadalje v okviru posameznih gremijev 25 davčnih predavanj in se udeležil vseh dosedanjih občnih zborov posameznih gremijev, na katerih je nudil poročila o aktualnih trgovskih vprašanjih. Poročilo tajnika je dopolnil g. podpredsednik Josip J. Kavčič ter navajal, da se je mudil skupno z deputacijo Saveza hrvatskih maloprodavača v Beogradu v svrhu ohranitve točilnih pravic našega trgovstva. Doseženo je bilo vsaj to, da smejo danes trgovski točile sami polniti steklenice z vsemi alkoholnimi pijačami izven poslovnih prostorov ter jih prodajati za konzum izven trgovine. Nadalje je bil g. podpredsednik v deputaciji gospodarskih krogov v Beogradu, ki je stremela za tem, da dobé gospodarske organizacije v občinskih svetih in oblastnih odborih primerno zastopstvo. In končno se je še udeležil ankete o odpiranju in zapiranju trgovin v Zagrebu, ki vsled ostrih nasprotstev med delodajalci in delojemalci ni prinesla pozitivnih rezultatov. Stremljenje našega podeželskega trgovstva gre pred vsem za tem, da se dovoli zanj ob nedeljah štiriurni obratovalni čas. V tem oziru sta Zbornica za TOI in Zveza storili vse, da dosežete izpolnitev njegove upravičene težnje. V podkrepitev te akcije pa je predlagal gosp. Kavčič, da ukrenejo posamezni gremiji potrebne korake, da bodo tudi občine solidarno s trgovstvom nasloville na ministrstvo socialne politike, ministrstvo trgovine in industrije in velika županstva primerne predstavitve, da se dovoli ob nedeljah za podeželske trgovine štiriurni obratni čas. — Predlog g. Kavčiča je zvezno načelstvo soglasno osvojilo.

Nato je poročal gosp. Podgoršek o osnutku zakona o nečedni tekmi, ki je v glavnem posnet po češkoslovaškem zakonu in pomeni izpolnitev obšutne vrzeli v naši gospodarski zakonodaji.

Vprašanje nudenja raznih daril je bilo predmet razprav že na mnogih zveznih sejah, vendar tudi izvedena pismena anketa med gremiji ni ustvarila enotnega naziranja. Radi tega je zvezno načelstvo soglasno sklenilo, da se prepusti ureditev perečega problema posameznim gremijem.

Obšutne neprilike povzročajo naši legalni trgovini nezakonito poslovanje raznih konzumov, pa je zato umevno, da vlada med trgovstvom upravičeno ogorčenje, ki si daje izraza v ostrih protestih proti merodajnim činiteljem, ki so poklicani, da ščitijo legalno trgovstvo, ki se bori za svoje eksistenčne temelje in nosi velika javna bremena.

Posamezni gg. odborniki so iz svojih okolišev navajali kričeče slučaje nezakonitega poslovanja konzumov,

ki pričajo, da tudi pristojne oblasti ne store dovolj, da se prepreči protizakonito in nereelno delovanje raznih konzumov in nabavljalnih združenj. Zato je zvezno načelstvo sklenilo poslati notranje ministrstvo, odnosno velika županstva, da izdajo primerne naloge na sreska poglavarstva, da vrše v zmislu obrtnih predpisov potrebno kontrolo nad poslovanjem konzumov, odnosno vsaj upoštevajo upravičene pritožbe našega trgovstva proti njihovemu nezakonitemu poslovanju in store primerne korake v zaščito legitimne trgovine. Nadalje naj bi izpadla iz naredbe o nabavljalnih združenjih določba, ki dopušča, da smejo slednje prodajati takozvane previške tudi nečlanom. Posebno pa bo naša stanovska organizacija stremela za tem, da dosežemo nov zadružni zakon, ki bo v skladu z spremenjenimi socialnimi in gospodarskimi prilikami določil meje dopustnega delovanja konzumov.

Zvezni predsednik g. Weixl je nato izčrpno poročal o nedostatkah poslovanja pri naših carinarnicah in o željah gospodarskih krogov glede revizije carinskega zakona, o nepravilnem in počasnem uradovanju državne monopolne uprave in o uvedbi kemičnega preizkuševališča pri glavni carinarnici v Mariboru. Njegove predloge, ki streme za odpravo številnih hib v navedenih važnih vprašanjih, je zvezno načelstvo soglasno odobrilo.

Po referatu g. predsednika je zvezno načelstvo še sklenilo, da se vrši letošnji občni zbor Zveze v Murski Soboti v nedeljo dne 26. maja.

Po izčrpanem dnevnem redu je g. predsednik zaključil sejo z zahvalo gg. odbornikom za lepo udeležbo in pažnjo, ki so jo posvetili obravnavanju važnih trgovskih vprašanj.

Reekspedicija lesa. — Važen sestanek interesentov na Brezovici.

V petek dne 22. marca ob pol 3. uri popoldne se vrši na postaji Brezovica sestanek interesentov, ki se zanimajo za ugodnost reekspedicije lesa. Sestanek sklicuje Zbornica za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani v sporazumu z ravnateljstvom drž. železnice. Na tem sestanku se bodo določili podrobni pogoji reekspedicijskega prometa, katerega se namerava uvesti že s 1. aprilom. Interesenti bodo imeli priliko iznesti delegatu železniške direkcije svoje želje glede vseh konkretnih vprašanj, ki pridejo pri reekspediciji v poštev. Razprava prične takoj po prihodu potniškega vlaka šte. 620 iz Ljubljane v Brezovico. Zbornica poziva tem potom vse interesirane tvrdke, da se tega važnega sestanka udeležijo.

PROTI ZLORABAM PRI DRŽAVNIH DOBAVAH.

Trgovinsko ministrstvo je izdalo nove naredbe o izdajanju potrdil o ponudniški sposobnosti pri državnih licitacijah. Predpisalo je formularje, ki morajo odgovarjati zahtevam, ki jih je minister predpisal v sporazumu z vojnim ministrom. Formularji obsegajo potrdilo, da je dotična firma sodno protokolarana. Če pa ni, pa potrdilo, da te potrebe firma nima. Dalje se mora potrditi, da je firma vredna zaupanja, da je korektna, da dejansko obstoja, da dela vztrajno, da vsakem poslu, katerega se poprime, dalje da je kvalitativno in materialno sposobna za izvršitev ponudnih poslov. V formularju se bo označil posel, ki je predmet licitaciji. Formularji veljajo tri mesece.

Izenačenje taks in davščin na vozila.

Državne dajatve so v obče že same na sebi precej visoke in se gibljejo na skrajni meji plačilne zmožnosti prebivalstva. Kljub temu pa bi bila bremena za državo še nekako zmagljiva, ako bi se na nje ne naslanjale še razne druge dajatve za oblasti, okraje in občine, ki skoro praviloma presegajo izmero državne dajatve iz istega naslova. Vzglede v tem oziru nam ne nudijo samo neposredni davki, ampak tudi trošarine, pa tudi razne takse. V največjih primerih, v katerih čujemo pritožbe proti davkom, ne gredo pritožbe celotno na račun države, temveč vselej, kadar gre za izmero dajatev, tudi na račun samoupravnih organov. Gospodarske organizacije in korporacije so že davno uvidele, da povzročajo gospodarjem največja bremena poleg države tudi oblasti, okraji in občine in so predlagale, da preneha kopica javnih dajatev kateregakoli vira in stopi na novo pot in sicer tako, da bo država poleg svojega davka pobirala gotov del tudi za avtonomne dajatve in nabirke za avtonomne potrebe po gotovem ključu delila med prizadete upravne faktorje.

Klasičen zgled kopice javnih dajatev nam kažejo dajatve na vozila.

Za vozila se plačuje poleg državne takse, ki znaša, na primer za avtomobil na leto Din 3000—, še oblastne takse in vsaj v večjih občinah praviloma še občinske takse, torej trikratne dajatve, ki v celoti skoro praviloma presegajo dvojno državno takso.

Po novem načrtu cestnega zakona, na katerega smo opozorili že v 32. številki našega lista, se razveljavijo vse dosedanje državne, oblastne in občinske takse na vozila in določijo na novo enotna taksa na vozila, ki se bo poleg polovičnega donosa iz trošarine na bencin stekala v poseben cestni fond, na katerem bodo s 40% participirale državne in s 60% druge javne ceste.

S tem je uveljavljen princip, katerega so gospodarski krogi od nekdaj zagovarjali in želeli, da se tako ubranijo prekomerne dajatve, ki le prekmalu presežejo znosnost, ako na en in isti predmet nalagajo svoje posebne dajatve poleg države še različne avtonomne roke.

Seveda je enotna taksa precej visoka, vendar pa vsaj na prvi pogled nikakor zmagljiva, ako pomislimo kako težka obremenitev je bila mogoča do sedaj, ko se na vozila ni nalagala samo državna taksa, ampak tudi razne občinske in oblastne davščine.

Ni bil naš namen pečati se s cestnim zakonom, ki ima, kakor vsako človeško delo, tudi svoje slabe strani (izredni prispevki, kuluk itd.), katere so naši interesenti, ako so prozorno proučili načrt, brez dvoma že sami opazili. Pač pa smo hoteli naglasiti, da se je v načrtu novega cestnega zakona prvič upoštevalo stališče gospodarskih krogov, da se odpravi kopico raznih javnih dajatev za en in isti predmet. Naglasiti smo hoteli nujno potrebo, da se ta princip dosledno izvede tudi glede drugih dajatev. V tem oziru prihajajo v prvi vrsti v poštev dajatve za razne trošarinske predmete. Tako se pobira, na primer na špirit državna trošarina 17 Din za hektolitersko stopnjo alkohola, oblastna trošarina 17 Din in poleg tega, na primer v Ljubljani, še mestna trošarina, ki znaša za 1 liter 15 Din.

Tako je v Ljubljani obremenjen vsak liter absolutnega alkohola s 49 Din, kar skoro sedemkrat presega vrednost obdačenega predmeta.

Ker pa vse avtonomne roke ne posegajo v enaki meri na razne trošarinske predmete, se vstvarjajo med posameznimi občinami in oblastmi trošarinske meje, ki le prerade dajejo povod za tihotapstva, katera je pravzaprav nemogoče preprečiti.

Da se ta tihotapstva, ki povzročajo pošteni trgovini veliko oviro in težavo, preprečijo, bi se moral tudi glede trošarinskih dajatev uveljaviti enak princip, kakor se je uveljavil glede taks na vozila. Prejudic, ki se je ustvaril s taksami na vozila, nas navdaja z upanjem, da smemo v doglednem času pričakovati na bazi tega principa izenačenja tudi za druge javne dajatve, s katerimi na en in isti predmet posega poleg države še več drugih potrebnih rok.

Vprašanje znižanja carine na uvoz poljedelskih strojev.

Ministrstvo za kmetijstvo in vode je izdelalo predlog za znižanje carine na uvoz kmetijskih strojev, kmetijskega orodja, umetnih gnojil in drugih predmetov za kmetijsko uporabo. Vršila se je radi tega že tudi interna seja pri ministrstvu financ, v kateri pa ni prišlo do definitivnih sklepov, ker se je izrazila želja, da se čuje mnenja ostalih prizadetih ministrstev in tudi gospodarskih organizacij. Za te svrhe se je vršila 14. t. m. pri Centrali industrijskih korporacij v Beogradu konferenca, katero je vodil tajnik centrale g. dr. Cvetko Gregorič in kateri so prisostvovali poleg zastopnikov zainteresiranih podjetij tudi zastopnik ministrstva trgovine in industrije g. dr. M. Lazarevič.

V resoluciji, ki je bila sklenjena, pravijo zastopniki te industrije, da se predmeti, glede katerih se namerava znižati uvozna carina, izdelujejo v domačih podjetjih v takih množinah, da zadostujejo za pokritje potreb naše države. Če bi se izrabila vsa možnost naših tovarn, bi imeli dovolj izdelkov za izvoz. Stroji v naših tovarnah, od katerih obstojajo nekatere že desetletja, lahko v pogledu kakovosti in cene tekmujejo z inozemskimi stroji. Poleg tega prihaja v poštev, da cela vrsta srednjih in malih industrijskih obratov obdeluje in izdeluje te izdelke.

Spomenica opozarja nadalje, da so kljub vsem težavam, zlasti glede carinske zaščite, dosedaj domače tovarne nadaljevale z izdelovanjem kmetijskih strojev. Kljub temu, da dobiva naša država velike množine kmetijskih strojev na račun reparacij, so domače tovarne privedle inozemske tovarne do tega, da so morale popustiti v cenah izdelkov, ki jih pri nas ne izdelujemo. Da se ti izdelki ne morejo izdelovati v naših tovarnah, je ovira v dosedanji carinski politiki. Če bi se ukinila carina na kmetijske stroje, bi morale domače tovarne ukiniti delo, ker bi poleg drugih težav morale nabavljati inozemske sirovi-

ne, na katere je naložena uvozna carina. Inozemske tovarne pa bi uvažale izdelane stroje brez vsake carine.

Nadalje se opozarja v spomenici, da bi se z ukinitvijo carine naše kmetijstvo prepustilo inozemstvu, domače tovarne pa bi z ukinitvijo dela ne koristile niti državi, niti narodnemu gospodarstvu. Delavstvo bi ostalo brez posla. Država bi izgubila okoli 10 milijonov na uvozni carini, izgubila bi davek domačih tovarn in ta načrt ne bi ne glede na vse to, ne dosegel zaželjenega uspeha.

Zato se v spomenici prosi vlado, da se carine na kmetijske stroje ne ukinejo niti ne znižajo, da se zopet uvedejo stare carine na pljuge. Prost uvoz naj se dovoli samo za tiste kmetijske stroje, ki se v naši državi ne izdelujejo, samo dokler se ne bodo izdelovali v naši državi. Nadalje se v spomenici prosi, da naj vlada ne naroča na račun reparacij tistih strojev, ki se izdelujejo doma.

Dražba kož divjačine.

Dražba kož divjačine se vrši dne 25. t. m. v prostorih velesejma v Ljubljani. To je letos že druga taka prireditel, sicer pa osma. Teško je bilo našim lovcem delati preje, ko so vsled nezadostnega smisla za organizacijo prodajali razkropljeni po vsej državi svoj pridelek — kože — za ceno, ki so jo diktirali drugi, dobro se zavedajo svoje premoči — pram lovcem poedincem. Teško bi bilo lovcem tudi še danes, ko je kupna moč konzumenta tako padla. Ali blaga sploh ne bi prodali, ali pa po neprimerno nizkih cenah — v svojo izgubo. Njih rešitev je baš v teh organiziranih kožnih sejmih, kar je posebno ugodno pokazala letošnja januarjska dražba, ko so bile za prvovrstno blago dosežene celo višje cene nego so notirale na svetovnih trgih. Koristi teh organiziranih prodaj kož, ki jih prireja Ljubljanski velesejem in Slovenska lovska zadruga roko v roki pod imenom »Divja koža«, danes ne uvidevajo samo slovenski lovci, ampak tudi ostale pokrajine države.

»Divja koža« si čimdalje bolj osvaja tudi vzhodne pokrajine naše države, od kjer prihaja v Ljubljano mnogo dragocnega blaga — pa tudi kupcev.

»Divja koža« je tudi za 25. t. m. dobro založena z blagom. Kdor svojih kož še ni odposlal, naj to nemudoma stori.

Razven domačih kupcev so najavljeni še kupci iz Avstrije, Nemčije, Italije, Češkoslovaške, Poljske in Anglije.

AVSTRIJSKO GOSPODARSTVO L. 1928.

Poslovno poročilo avstrijske Narodne banke pravi, da se je v preteklem letu nadaljevalo počasno in skromno napredovanje v gospodarskem razvoju. Izostanek investicijskega posojila je bil za Avstrijo razočaranje. Že pred pet četrtletij je bil načrt investicijskega posojila predložen kompetentnim činiteljem, pa inštančna pot še sedaj ni končana. Medtem so nastopile na svetovnem denarnem trgu bistvene spremembe in je dosega ugodnih emisijskih pogojev za nedoločen čas otežkočena. Poročilo govori nadalje o trajni stagnaciji na efektivni borzi, in ta zopet je ovirala razvoj emisijskega in ustanovitvenega delovanja. V splošnem preteklo leto ni prineslo v začetku pričakovanega zboljšanja v bančnokupčijskem oziru; iz tega zopet nastane vprašanje, če je nespremenjeni obstoj sedanjega bančnega aparata še smotren ali ne.

TRGOVSKI STIKI Z BARCELONO.

Naše gospodarske kroge, ki imajo trgovske posle z Barcelono, opozarjamo na veliko spedijsko podjetje Agencia de Aduanas Rafols S. A. — Barcelona. Pri podjetju je udeležen tudi Slovenec, naš rojak, ki je z informacijami vsem rađe volje na razpolago.

Pobijanje šušmarstva.

Veliki župan mariborske oblasti je izdal glede na pobijanje šušmarstva vsem podrejenim prvostopnim obrtnim oblastvom okrožnico z dne 8. februarja 1929, O. br. 586/14 s sledečo vsebino:

»Neštete pritožbe raznih obrtnih korporacij iz prošlega leta dokazujejo, da tukajšnji razpis od 20. marca 1926, O. br. 497/4 glede zaščite obrtništva pred nepravilnim izvrševanjem obrtov v kljub svojim jasnim določbam ni dosegel v vseh srezih vidnega uspeha, in da se tudi danes še more računati z dejstvom, da približno ena petina vseh obrtnikov izvršuje obrt nepravilno. Tudi iz predloženih spisov sem večkrat mogel ugotoviti, da prvostopna obrtna oblastva v mnogih slučajih ne uvažujejo navodil citiranega razpisa v zadostni meri in ne zasledujejo prijavljenih slučajev s potrebno resnostjo in strogostjo. Dogajajo se primeri, da se kazni izreče šele po poteku celega leta in več po vložitvi ovadbe, čeprav je prestopek zadostno dokazan, in še takrat v taki izmeri, da dotični, ki se je med tem časom bavil z nepravilnim obrtom, kazni niti ne občuti več kot take.

Ker daje tako postopanje upravičenemu obrtništvu povod za utemeljene pritožbe, sem primoran ponovno opozoriti na citirani tukajšnji razpis in dodati še naslednja nadaljna pojasnila, odnosno odredbe:

Denarne globe za prestopke radi nepravilnega izvrševanja obrtov je izmeriti po § 132. o. u. s 75 do 7500 Din, za kritje nepravilnega obratovanja pa po § 122. l. c. s 300 do 1500 Din, nadomestno zaporno kazni v smislu § 135. o. r. z enodnevnim zaporom za vsakih 150 Din.

Pri enakih prestopkih v koncesioniranih stavbnih obrtih se je ravnati po določilih §§ 16.—18. zakona od 26. septembra 1893. drž. zak. št. 193., glasom katerih se sme denarna globa radi nepravilnega izvrševanja obrta v slučajih ponovnega prestopka izmeriti do 60.000 Din, za kritje takega obratovanja pa do 30 tisoč dinarjev, a nadomestna zaporna

kazen z enodnevnim zaporom za vsakih 60 Din do 300 Din. Poleg tega pripuščata §§ 16. in 17. tega zakona za take prestopke še nadaljnje poostitve, ki se bodo pri trdovratnih šušmarjih izkazale kot prav posebno učinkovite (zasega takozvanih mojsterskih grošev, odvzetej obrtne pravice).

Znižanje kazni po prvostopnem oblastvu pod najnižjo zakonito postavko je nedopustno, a tudi najnižja postavka se uporabi le v takih primerih, v katerih so za to podane ozira vredne okolnosti, ki se morajo v razsodbi navesti.

Ako vloži ovadbo obrtna zadruga in uradne poizvedbe ne podajo zadostne podlage za obsodbo, je zadrugi še pred zaključkom postopka dati priliko, da svoje navedbe izpopolni; ako pa se izreče kazni, se mora zadrugi po pravomočnosti razsodbe sporočiti uspeh kazenskega postopka (§ 147. o. r.).

O vsakem primeru o neizrečeni kazni radi nepravilnega izvrševanja obrtov je obvestiti tudi pristojno davčno upravo ter v danem slučaju tudi Okrožni urad za zavarovanje delavcev.

Kazensko postopanje radi nepravilnega izvrševanja obrtov se ima pospešno izvesti, in kjer ni posebno važnih zadržkov, dovršiti najkasneje v dveh mesecih. Obdolžence je redoma neposredno zaslišati in ne po občinskih uradih. Enako je postopati pri izvršitvi naloženih kazni.

Želim, da zadobi legitimno obrtništvo, katero od svojega dela plačuje znatna davčna in socialna bremena, zavest, da oblastva ščitijo njegove pravice. Zaradi tega polagam važnost na to, da se vse v zadevi zatiranja šušmarstva izdane odredbe striktno izvršujejo.

Z zadoščenjem priobčujemo gornjo energično okrožnico g. velikega župana mariborske oblasti, ki je že pri ponovnih prilikah pokazal, da ima za težnje našega malega obrtnika in trgovca najboljše razumevanje, želim, da bi imela gornja okrožnica pri podrejenih oblastih zaželjen uspeh.

ZNAMKE IN VREDNOTNICE STARE IZDAJE SE VZAMEJO IZ PROMETA.

Ministrstvo pošte in telegrafa je odredilo z odlokom št. 8579 z dne 28. februarja t. l., da morajo vse pošte najkasneje do 31. marca t. l. odvesti zalogi vrednotnic vse znamke in vrednotnice stare izdaje, torej take, ki so bile vzete iz prometa in niso več v veljavi. V prometu ostanejo frankovne znamke, in sicer samo beograjske izdaje, na katerih je lik Njegovega Veličanstva Kralja obrnjen na desno in ki imajo pod reliefom natisnjeno besedilo v cirilici: »D. Vagner.«

Frankovne znamke, ki ostanejo v prometu, so: po 0-25, 0-50, 1, 2, 3, 4, 5, 8, 10, 15, 20 dinarjev in pa tiste poplavne znamke, na katerih je povišek prečrtan s štirimi križi (××××).

Portovne znamke, ki ostanejo v prometu, pa so: po 0-10, 0-30, 1, 2, 5, 10 dinarjev in tiste portovne znamke, ki so od 25 in 50 dinarjev pretiskane na vrednost 10 dinarjev.

Izmed vrednotnic ostanejo v prometu te-le:

1. dopisnice za notranji promet po 0-50 Din,
2. dopisnice za inozemstvo po 1-50 Din,
3. pošne nakaznice za notranji promet po 0-25 Din,
4. Brzojavne nakaznice za notranji promet po 0-25 Din,
5. spremnice za notranji promet in inozemstvo po 0-25 Din,
6. odkupne spremnice za notranji promet po 0-50 Din,
7. carinske deklaracije po 0-10 Din,
8. čekovne položnice za tuzemstvo po 0-25 Din,
9. listi za odgovor po 5.— Din,
10. denarni ovitki (manjši) po 0-50,
11. denarni ovitki (večji) po 0-75 Din,
12. spiski za pošne naloge po 0-50,
13. ovitki za pošne naloge po 0-25,
14. nakaznice za Kanado po 0-50 Din,
15. nakaznice za Zedinjene ameriške države po 0-50 Din.

Od vrednotnic se morajo do istega roka poslati zalogi vrednotnic:

1. vse pošne nakaznice za notranji promet po 2 pari,
2. vse pošne nakaznice za inozemstvo po 10 par,
3. vse brzojavne nakaznice za notranji promet po 10 par,
4. vse brzojavne nakaznice za inozemstvo po 10 par,
5. vse povzetne spremnice za inozemstvo po 40 par in
6. vse povzetne spremnice za inozemstvo po 40 par.

Od vrednotnic ostanejo torej v prometu samo one, katere so izdanja ministrstva pošte in telegrafa, to je, ki so zgoraj naštetih od št. 1—15, medtem ko se morajo vse vrednotnice, ki tej ceni ne odgovarjajo in niso izdanja ministrstva pošte in telegrafa, do 31. marca t. l. odvesti zalogi vrednotnic. Zato je odredila gen. direkcija, da odvedejo pošte vse znamke in stare vrednotnice, ki pridejo v poštev, na dir. zalogo vrednotnic z listom predaje in prejema.

KOMBINIRAN ŽELEZNIŠKI IN AVTOMOBILNI PROMET.

V lanskem septembru v Rimu zborujoči svetovni avtomobilni kongres je poslal Mednarodno trgovsko zbornico, naj skliče anketo, da ugotovi najboljši način kombiniranega blagovnega prometa med železnico in avtomobilom. Zastopniki interesiranih organizacij so se zbrali v generalnem tajništvu Mednarodne trgovske zbornice v Parizu, da se posvetujejo o teh vprašanjih. Uvideli so smotrenost ankete, ki se naj izvede v obliki kongresa in koje začasna naloga naj bo ta, da najde najboljši način kombinacije. Gre za obliko in način prelaganja, izkladanja in nakladanja, ambalaže itd. Prometovani način zveze obeh vrst so doslej dobro rešili v Avstriji, Italiji, Nemčiji.

GOSPODARSKE VESTI.

Jugoslovanska Narodna banka izkazuje za preteklo leto 10,543.000 Din čistega dobička in predlaga 8-odstotno dividendo = 8 Din. Z novimi dotacijami se dvigne delniška glavnica inkl. rezerve na 128 milijonov dinarjev in bo znašal penzijski sklad 5,280.000 Din.

Avstrijska Narodna banka izkazuje za preteklo leto 17,652.000 šilingov čistega dobička (koliko več kot naša!) in bo razdelila 11 in pol-odstotno dividendo (lani 10 in pol kljub večjemu dobičku 18-08 milijonov).

Courtauld govori o bodočnosti industrije umetne svile precej pesimistično; produkcija je večja kot konsum, kupci so oprezní. Vsi znaki kažejo, da je povratek do starih in visokih cen v dohodnem času nemogoč.

Ganz in dr. budimpeška strojna, vagonška in plovna d. d., je imela lani 2.234.000 pengö čistega dobička in bo razdelila dividendo 8 pengö (za l. 1927 6 pengö).

Zahteva po nadaljevanju elektrifikacije avstrijskih zveznih železnic postaja vedno večja. Sedaj zahteva mesto Salzburg v vlogi na vse merodajne činitelje, naj se nadaljuje z elektrifikacijo proge Dunaj—Salzburg. Za zgled navaja zlasti Švico, ki ima že 85 odstotkov vsega prometa elektrificiranega.

Nemška Fordova d. d. zvišuje delniško glavnico od 5 na 12 milijonov mark.

General Motors, o kojih prodiranju v Evropo smo že opetovano pisali, eksportirajo v vedno večjih izmerah; v letih 1925, 1926, 1927 in 1928 je znašal njih izvoz 100.894 avtomobilov, 118.791, 193.830, 282.158; od leta 1927 na leto 1928 se je izvoz dvignil za 37%.

Boksitni trust v Zürichu bo razdelil dividendo 10 švic. frankov; lanska dividenda v isti višini je veljala za poldrugo leto.

Izkoriščanje albanskih petrolejskih virov ni rentabilno in je Standard Oil sklenila, da bo opustila nadaljno vrtnje.

Kartel donavskih plovbnih družb se snuje in so pogajanja tik pred zaključkom. Gre za kartel cen, ki jih bodo razdelili po kvotah. Tudi naše plovne družbe so zraven.

Tekstilne insolvence na Ogrskem so na dnevnem redu. Sedaj poročajo o insolventnosti tvrdk Stern in Bartos; zadnja ima 247.000 pengö aktiv in 82.000 pengö pasiv ter ponuja 30 %.

Vickersov koncern razdeljuje za lansko leto 8-odstotno dividendo, toliko kot leta 1927.

Nemška strojna industrija se trudi, da bi za manjšo domačo prodajo dobila nadomestilo v večjem eksportu, in je imela v zadnjem času v tem oziru že precejšen uspeh.

Italijanska banka je zvišala obrestno mero od 6 na 7 %, in smatrajo to zvišanje kot odredbo za zaščito valute.

Alpina Montan je imela lani take zaključke, da računijo z zopetnim izplačilom dividende. Kakšna bo dividenda, se bo odločilo v najkrajšem času.

Mednarodna zveza jekla je sklenila, da dvigne produkcijski kontingent za bodoče četrtletje za dva milijona ton. Dalje so dovolili nemški zvezi surovega jekla zvišanje izvoznega kontingenta od 300.000 na 330.000 ton. Niso pa razpravljali o podaljšanju kartela.

O blagovnem kreditu Nemčije Rumuniji v višini 125 milijonov mark se pogajajo sedaj v Bukarešti.

Nemška banka izkazuje za preteklo leto 25,788.000 mark čistega dobička (l. 1927. 25,521.000) in bo izplačala 10-odstotno dividendo.

Podpiranje solitrove industrije v Chile po čilenski vladi se javlja v tem, da zahteva vlada zase samo 4,250.000 funtov izvozne carine na soliter in jod, preostali znesek pa da prepusti producen-

SLADKORNE TOVARNE V ČEŠKOSLOVAŠKI.

Razdelijo se takole: v koncernih jih je 59 (Češka 57, Moravska 1, Slovaška 1), čisto poljedelskih obratov je 37 (Češka 18, Moravska in Šlezija 19), izven koncernov je 58 tovarn (Češka 26, Moravska in Šlezija 26, Slovaška 6). Vseh sladkornih tovarn v Češkoslovaški je torej 154, med njimi pretežna večina v Češki, 101 ali ca. 66%.

Dober dobiček brez rizika

dosežete s prodajo

Razpečuje v kraljevini SHS Fran Ksav. Ležnik,
Maribor, Cankarjeva 26

MAGGI-jevih izdelkov za juhe.

Iz naših organizacij.

Obratovanje v trgovinah. Gremij trgovcev Celje obvešča vse prebivalce mesta Celje ter bližnje in daljše okolice, da bodo trgovine na dan sv. Jožefa, v torek 19. marca in na dan Marijinega oznanjenja, v pondeljek 25. marca, odprte.

Uradni dan Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani, ki bi se imel vršiti v sredo, dne 20. marca t. l. v Mariboru, odpade, ker se vrše ta dan zbornične odsekov seje. Prihodnji uradni dan v Mariboru se vrši v sredo, dne 27. marca t. l.

Trgovina.

Konkurzov v Jugoslaviji je bilo v februarju 106, za 23 ali za 27 % več kot lani. V januarju in februarju jih je bilo 188, v istih dveh mesecih lanskega leta pa 162.

V Češkoslovaški je vseh trgovskih organizacij 1304, med njimi 893 čeških in 411 nemških.

Ceno briketov so v Nemčiji zvišali za dve do tri marke pri toni.

Ceno bakra so zopet zvišali in sicer na 20-25 cents od 13. t. m. počenši.

Zborovanje srednjeevropskih borz na Dunaju se bo vršilo tudi letos. Med borzami so tudi one v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu.

Za insolventno tržaško tvrdko Brunner so obljubili italijanski bančni zavodi izdatno denarno pomoč. Štirje bratje Brunner so dali na razpolago vse svoje zasebno premoženje.

Svilena borza v Milanu je v načrtu. Bo naj središče italijanske svilene trgovine. Doslej so trgovali s svilo in s koki skoraj izključno le od kontorja do kontorja.

1928), v milijonih funtov: Viscose 66 (55), Du Pont 24 (19), Tubize 11 (9), Industrial Rayon 6.5 (4.5), Celanese 6 (5), American Bemberg 5 (2), American Glanzstoff 4.5 (0.5), Belamose 1.7 (1), Delaware 2 (1.5). Pri nekaterih družbah (zlasti Bemberg in Glanzstoff) je napredek naravnost ogromen.

Rekordni zaključki ameriške radio-industrije. Na obnem zboru ameriške zveze radiotrgovcev so govorili o vrednosti produkcije ameriške radioindustrije in so ugotovili, da se je v zadnjih šestih letih podsetorila ter da je dosegla v letu 1928 rekordno višino 650 milijonov dolarjev. V tekočem letu bodo producenti produkcijo še povečali, za 20 do 50%, in bo znašal letni promet kmalu 1 milijardo dolarjev. Vendar se pa o nasičenju trga še ne more govoriti. Od leta 1922 naprej so prodali že za poltretjo milijardo dolarjev radioaparatorov in ima vendar še tretjina vseh ameriških družin svoj aparat. V novih hišah spada radioaparat k hišni opravi tako kot pri nas vodovod in električna luč.

Novo sladkorno tovarno bodo zgradili v Temišvaru (Rumunija).

Češkoslovaška industrija klobukov hoče zgraditi tovarno klobukov v Nemčiji, in sicer vsled carinskega diferenciranja pri eksportu v Nemčijo. Pogajanja so že zelo napredovala. Producerska kapaciteta je določena dnevno na 400 do 500 tucatov.

Znani italijanski kemični trust Montecatini v Milanu, kojega delnice notirajo tudi na borzah v Berlinu, Hamburgu in na Dunaju, je imel lani 108 mil. lir čistega dobička (leto prej 103 mil.). Dividenda je 18-odstotna, kot leta 1927. Enajst milijonov so porabili za odpise. Kartel se je lani vsestransko razširil.

RAZNO.

Umetna svila. Soie de Chatillon, ki pripada družbi Banca Commerciale, ne bo razdelila nobene dividende, čeprav bi dobiček to omogočil. Merodajno za sklep je dejstvo, da pogajanja o cenah še niso zaključena. Italijanske tovarne so racionalizirane in so mogle lani produkcijsko ceno znižati za 10 odstotkov. Produkcija se je dvignila od 5:1 na 6 milijonov kg. — Zastopniki belgijske industrije umetne svile so sklenili, da ne bodo spremenili cen, ki so jih določili 15. decembra, čeprav se je položaj zboljšal.

O svetovnem kartelu cevi. Pogajanja mednarodnih producentov cevi so dovedla do načelnega dogovora, da se sredi aprila podpišejo pogodbe, ki morajo biti dotdaj izgotovljene. Dogovori se tičejo doslej samo plinovih cevi in njim pripadajočih kategorij ter cevi za petrolejske napeljave. Organizacijo pa hočejo razširiti tudi na druge vrste. Centralizacija skupne mednarodne prodaje ni nameravana in se bo vršila prodaja kot doslej po nacionalnih zvezah. Za domače trge obstoji teritorialna zaščita. Načelna razdelitev eksportnih trgov doslej še ni dogovorjena. Za določitev kvot so vzeli za temelj faktično dobavo, deloma v letu 1927, deloma v letu 1928. Deželne skupine priznavajo nadzorstvo za to ustanovljene skupne družbe. Izvršitev dogovora naj bo zajamčena po konvencionalnih kaznih. Mednarodni dogovori veljajo zaenkrat do 30. marca 1930; ta dan se zaključijo namreč tekoča pogodba nemške zveze cevi. Pozneje hočejo dogovore podaljšati za večletno dobo. — Ta mednarodni kartel cevi bi predstavljal po končni ustanovitvi doslej najboljše mednarodni dogovor. Od vse svetovne produkcije bi ostali izven kartela samo še Švedska in Japonska; seveda pa upajo, da bo pozneje kdaj prišlo do dogovora tudi s tema dvema državama. Saj bi jima bilo skoraj nemogoče, da bi ostali izven tako močne mednarodne organizacije.

General-Motors se pogajajo s Citroënom in Daimler-Benz. Predsednik družbe General-Motors John Sloan se pogaja v Parizu glede nadaljnega razšir-

jenja ameriškega koncerna po Evropi. Da je pogodba s tvrdko Opel podpisana, smo že poročali. Sedaj so se pričela pogajanja s tvrdko Citroën, koje podjetja naj bi prevzela ameriška družba. Breme tudi, da se zanima Citroën za paket delnic Daimler-Benz, nahajajočih se v Nemški banki, da razširi svoj produkcijski program. Če se zanimajo General-Motors za Citroëna, se zanimajo torej posredno tudi za podjetje Daimler-Benz. S tem bi bile najvaznejše srednjeevropske avtomobilne tovarne združene v enem samem podjetju.

Albanski proračun. Albanska vlada je sprejela od finančnega ministra predloženi proračun. Številke seveda ne morejo biti visoke, odlikujejo se pa po bistvenem znaku vseh proračunov modernih držav, po izredno visokem znesku za vojaštvo. Ves proračun za leto 1929/30 znaša 31,670.000 zlatih frankov, od kojih pride 11,150.000 frankov na vojno ministrstvo, torej več kot tretjina. Zraven pride še 3,756.000 frankov za orožništvo, tako da vzame vsa oborožena sila skoraj polovico vsega proračuna. Za zunanje ministrstvo je izkazanih v proračunu nekaj nad 900.000 frankov. Spričo oboroževanja vseh sosedov mora tudi Albanija izdati velike vsote za to, namesto za tako potrebne gospodarske naloge.

VICTOR TALKING MACHINE CO.

Tako se imenuje največja ameriška tovarna gramofonov. Pred kratkim smo omenili, da se bo spojila z Radio-Corporation. Talk izg. tok = govoriti. Družba je imela lani 7 milijonov 840.000 dolarjev tovarniškega dobička in 2,200.000 dolarjev drugih dohodkov, skupaj 10,040.000 dol. Po raznih odpisih in prihranitvi davčnih rezerv ostane 7,320.000 dol. čistega dobička, približno ista vsota kot leto prej (7,270.000).

* * *

SOCIALNO ZAVAROVANJE V AVSTRIJI.

»Slovenec« z dne 15. marca t. l. piše: V Avstriji so že nekaj let zavarovani vsi kmečki posli za slučaj bolezni ali nezgode. Od 1. januarja t. l. pa velja nova postava, po kateri morajo biti zavarovani tudi vsi sorodniki gospodarjevi, torej otroci, bratje in sestre, starši in vsi drugi družinski člani. Zavarovalni prispevki znašajo za eno leto za eno osebo 82 šilingov (856 Din). Do 31. januarja t. l. je bil postavljen rok, da se je mogel vsak gospodar oprostiti, če se je zavezal, da bo v slučaju bolezni ali nezgode svojih družinskih članov sam skrbel za zdravniško pomoč.

Zanimivo je, da so ljudje kar trumoma hodili k občinskim uradom, da bi se oprostili usiljenega jim zavarovanja. To pa iz dveh vzrokov: Ker imajo ljudje na podlagi izkušenej upravičene dvome, da bi bili od bolniških blagajen res dobro postreženi, in drugič so prispevki prevelika obremenitev za gospodarstva. Kje naj ljudje vzamejo denar, da plačajo tako visoke zavarovalne prispevke? — V graški »Tagespost« od 9. februarja je pisal dopisnik z dežele:

»Bolniška blagajna, kakršna obstoji sedaj, ni blagoslov za kmeta... Gospodarski položaj na deželi je v resnici žalosten. V mojem kraju, v bližini mesta, kjer se kmetom nudi še ugoden trg, je polovico posestev na prodaj. Večji kmetje hočejo prodati svoja gospodarstva, da si kupijo kaj manjšega, da bi mogli od tega ravno še sami živeti brez poslov. Otroci gredo v mesto, kjer si pri manjšem delu več zaslužijo.«

In v številki od naslednjega dne piše v istem listu kmečka hči iz vzhodne Štajerske: »Pomanjkanje poslov bo prenehalo, če bo kmet moral plačevati (namreč prispevek v zavarovalno blagajno) za vsakega delavca, toda brezposelnost bo naraščala. Kmetje se bodo kolikor mogoče omejili, in oni, ki bi bili prej radi imeli več delavcev, bodo sedaj število onih, ki jih imajo, po možnosti

še znižali. Kmet pri sedanjih razmerah ne more nositi takih bremen, ne da bi bil v svojem gospodarstvu težko oškodovan. Če propade kmet in za njim sčasoma rokodelce in trgovce, kdo bo potem plačeval bolniško in nezgodno zavarovanje?«

* * *

ZOPET 24 MILIJONOV FUNTOV ZA NILOVE DEŽELE.

Egiptski ministrski svet je sklenil, da se izvrši že dolgo časa predvideni ogromni namakalni načrt, in je dovolil tudi za to potrebne kredite. Izvedba bo trajala deset let in bo dobavila vodo za ves Egipt. O podrobnostih je dal Ibrahim Fahmi, egiptski delovni minister, nekemu poročevalcu sledeča pojasnila:

»Namakalna dela, kojih stroški so izračunjeni na 24 milijonov egiptskih funtov, bodo obsegala najprvo zvišanje jeza pri Asuanu za 9 metrov, s čimer bo postala ta zajezilna naprava največja na svetu; dalje zgradbo jeza ob gorovju Avlia v Sudanu, ki smo jo iz političnih vzrokov zopet in zopet odložili; in slednjic okrepitev namakalnih prekopov itd. pri Asintu, Esni in v Delti, koje okrepitev bodo postale potrebne vsled zgradbe prej omenjenih naprav. Ogrona bo korist teh naprav za vso deželo ob Nilu na vseh poljih; poznal se bo ugoden vpliv na socialno, gospodarsko, finančno in celo na politično življenje. Danes seveda še ne morem vseh ugodnosti statistično specificirati, hočem pokazati samo splošne in najbolj očitne.

Od srede ali konca februarja nekako do srede junija je vsled pomanjkanja vode plovba po Nilu med Asuanom in Kairo vsako leto zelo otežkočena, včasih tudi popolnoma nemogoča, prav tako v Delti in v Nilovih rokavih pri Rosette in Damiette. Nove naprave bodo pa tudi za to dobo zajezile toliko vode, da bode v bodoče plovba omogočena skoz vse leto; to bo seveda vsej deželi v velikansko korist, saj prebiva njeno prebivalstvo v prvi vrsti ob bregovih Nila.

Predvsem bodo pa seveda nakopičene vodne množine koristile poljedelstvu; štiri milijone feddanov doslej nekultiviranega puščavskega ozemlja bo spremenjenih v obdelani svet; nadaljnjih 300 tisoč feddanov, ki so bili preplavljeni doslej le ob visoki vodi in ki so dali zato eno samo žetev, bomo mogli po izvršenih izgradbah redno namakati in nam bodo dali trikratni pridelek, ki je sicer za Egipt značilen. (1 feddan = 1.038 angl. acra, 1 acre = 40.468 arov, torej je 1 feddan nekaj čez 42 arov ali slabega pol hektara). Z namakanjem bi se pač blagostanje prebivalstva zelo dvignilo in bi se splošni življenjski standard bistveno zboljšal. Tudi bi bilo potrebnih več delovnih moči, kar bi značilo uspešno od pomoč proti brezposelnosti in njenim posledicam, ki se javljajo tudi v Egiptu. In glavno je to, da bi na novo zaposlene delovne moči bile večinoma domače; pri tem bi zaslužile domače tvrdke, domači dobavitelji materiala itd. Večina denarja bi ostala doma.

Pridejo zraven še čisto finančnotehniška vprašanja glede večje vrednosti sveta, povečanja državne zemlje, zboljšanja in pomnoženja pridelkov, vprašanje višjih davkov za boljši svet itd. S tem bi se omogočila razmeroma hitra amortizacija velikih gradbenih stroškov.«

Nekaj menda v gornjem računu ni pravilno. Štirje milijoni feddanov je toliko kot 17.000 km², torej toliko kot vsa Slovenija. Ker znaša ves kulturni svet Egipta okoli 30.000 km², gornja številka ne more biti pravilna. Najbrž je minister Ibrahim Fahmi mislil 400.000 feddanov, kar je že itak izredno veliko, celih 1700 km²; in če vzamemo zraven še ostalih 300.000 feddanov oziroma skoraj 1300 km², dobimo skupno vsoto 3000 km², izredna pridobitev! Egipt preživlja na 1 km² nad 400 ljudi, na 3000 km² bi prišlo torej 1,200.000 ljudi, oziroma nekaj manj, ker jih na 1300 km² že nekaj prebiva.

Industrija.

Electrobelge, udeležba treh milijard frankov. Definitivno je sedaj sklenjena ustanovitev gori imenovanega trusta. Glavnica znaša 210 milijonov frankov. Imetje treh udeležencev družb predstavlja vrednost treh milijard frankov. Trust bo razpolagal s ca 300 do 400 milijoni frankov likvidnih sredstev in se more udeleževati pri drugih električnih, plinskih in transportnih podjetjih. Z več takšnimi podjetji so že sklenjene udeležbene pogodbe. Nameravana je ustanovitev novega trusta skupaj s Compagnie du Gaz pour la France et l'Etranger. S tem je nastal eden največjih evropskih plinskih, električnih in transportnih trustov, kojega delokrog se ne omejuje samo na Belgijo.

Nov rekord ameriške produkcije umetne svile. Kljub padajoči tendenci v cenah umetne svile pričakujejo v Zedinjenih državah za tekoče leto novih rekordnih števil v produkciji te svile; in sicer bi bil rekord posledica v izgradbi se nahajajočih novih naprav. V preteklem letu so napravili 99,600.000 funtov umetne svile, za tekoče leto pričakujejo dvig na 130 mil. funtov, torej za dobrih 30 odstotkov. 1 funt = 453.59 gramov. »Wall Street Journal« računi, da se bo produkcija umetne svile takole razdelila (v oklepajih številke za leto

K. Tiefengruber:

Pierpont Morgan svetovni bankir.

Mož s tem priimkom je danes morda najmočnejši vladar na svetu, najbrž pa je ta močnejši newyorškega Wallstreet-a v stanu marsikateri gospodarsko onemogli velesili pomagati iz zadrege; nekako slično kakor pri nas kak bančni zavod zavoženemu podjetju pri-skoči na pomoč. Osebito je Morganov upliv občutila Nemčija leta 1924, ko se je njegova merodajna osebnost zavzela za sanacijsko posojilo 800 milijonov zlatih mark, na katerih temelji sedanja nemška valuta.

John Pierpont Morgan stoji letos v 61. letu; potek njegovega življenja je dokaj različen od drugih ameriških finančnih veličin, ki so kakor Rockefeller ali Carnegie začeli od nič. Že oče mu je bil večkratni milijonar in ta je poddedoval milijone zopet od starišev. Moč Morganove osebnosti je prešla od očeta na sina, ženjalnost prisojajo starejšemu, ki je bil res duhovit mož svoje vrste.

Oče sedanjega slavnega finančnika se je rodil v Hartfordu, majhnem mestu med Newyorkom in Bostonom, kot sin jako nadarjenega trgovca Junius Spencera Morgana, od tega je poddedoval v raznih bančnih špekulacijah pridobljeno premoženje 10 milijonov dolarjev. Že vzgoja je bila prikrojena po običajih milijonarjev.

Nekaj let svoje mladosti je preživel v Evropi ter obiskal tukaj celo nekaj visokošolskih tečajev, posebno ga je zanimala matematika. Potem je služboval skozi eno leto pri Londonski velebanki Peabody & Cie, na kateri je bil zainteresiran tudi njegov oče. V enoindvajsetem letu se je Morgan starejši vrnil v domovino in kmalu prevzel vodstvo novoustanovljene podružnice Londonskega podjetja.

Že v zgodnji mladosti so se Morganovi rojaki čudili njegovi nenavadni nadarjenosti in bistroumnosti. Početkom državljanske vojne leta 1861 se je lotil tedaj 24-letni Morgan kočljive špekulacije v zlatu, ki se mu je sijajno posrečila ter mu nesla v par dneh 160.000 dolarjev čistega dobička.

Istodobno mu je uspela velikopotezna akcija pri dobavi vojnega materiala. Po ovinkih je nakupil 5000 starih, zarjavelih karabink za 17.500 dolarjev, jih pustil malo očistiti in za silo popraviti ter je prodal to šaro za 110.000 dolarjev nekemu generalu Severnih držav.

Za naše razmere je dobiček 90.000 dolarjev prav čeden. Kot dvaintridesetletnik je prvič javno pozornost obrnil

na sebe, posegel je v špekulacijsko borbo, ki se je vnela zaradi važne Albany-Susquehanna železnice kot ključ do dragocenih premogovnikov v Pennsylvaniji. Z mrzlično naglostjo se je tedaj širila železnična podjetnost v Ameriki. Vseposvodi so se gradile nove proge. Trume brezvestnih špekulantov so bile na delu, da podjetnikom izvabijo večino delnic ter jih spravijo ob premoženje.

Jako pestra je zgodovina iz onih časov probujajoče se ameriške industrije.

Pustolovci so se šestokrat posluževali oboroženih napadov na podjetja, da dosežejo njihove umazane namene. Na tak način se je posrečilo špekulantski tvrdki Gould & Fisk si prisvojiti omenjeno Albany-železnico. Zdajci se pojavila obzorju mogočni Morgan; z očetovimi milijoni izloči po težkih borbah upliv špekulantov, železnici se zagotovi urejena uprava in uspešen promet. Delnice se dvignejo in Morgan, ki jih je kupil skoraj da za škart, jih sedaj vrže na trg z ogromnim dobičkom. Ta poteza mu je pridobila slavo svedoče v saniranju železniških podjetij, poleg tega se mu je priznala neomahljiva poštenost v vseh poslih; — tedaj res redka prikazen.

Ugledni bančni zavod Drexel je Morgana vsled teh izvanrednih uspehov pridobil kot solastnika. Nova finančna sila se sedaj razvija pod firmo: Drexel, Morgan & Cie. Leta 1871 so zgradili ob vogalu Wallstreeta in Braadwaya v Newyorku marmorno bančno palačo, ki danes v sosedstvu mogočnih nebotičnikov ni ravno več impozantna, ampak je še vedno središče Morganove svetovne sile. Brez primere so velikopoteznosti, s katerimi nadaljuje Morgan financiranje železniških podjetij. Leta 1893 se zjedini z William H. Vanderbildom v prisvojitev Philadelphia- in Reading-železnice, ki je posebne važnosti vsled bogatih posestev premogovnih rudnikov v Pennsylvaniji.

Tu imamo poučen slučaj, kako se močje, kakor Morgan, lotijo velikopoteznih kupčijskih poslov. Vztrajno in po preišljenem načrtu pospešuje širitev poročil o slabem gospodarskem stanju železnice; delnice seveda padajo, Morgan in Vanderbild pokupita poceni večje pakete tega papirja ter spravita železnico pod svoj upliv. Z omejitvijo premogovne produkcije se ustvari umetno znižana zaloga, kar ima podražitev premoga za posledico, s tem pa je zopet upravičena višja prevozna tarifa na železnici. Finančna igra, preprosta, ampak uspešna!

Pri zadnjem večjem boju za železnično prioriteto se je šlo za 2500 km dol-

go progo Northern Pacific Railroad-železnico, kateri je poveljeval železnični močnejši H. Edvard Harriman; ta denarni magnat v skupini Kuhn Loeb & Cie je Morganov najnevarnejši konkurent ter aliriran pri Standard Oil Company. Vnel se je srdit finančni boj, z napetostjo je newyorška borza zasledovala potek gigantične bitke. Padanje in porast delnic se je vršilo z mrzlično naglico, konečno je nastopil ogromen borzni polom, odločitev pa le ni padla. Nasprotniki so se zedinili ter ustanovili z glavnico 400 milijonov dolarjev »železnični trust«.

Začetek tega stoletja prinese Morganu najživahnejši razvoj njegovih industrijskih podjetij. Leta 1901 si pridobi ogromen jekleni trust od Andrew Carnegie za 447 milijonov; s spojitvijo z že obstoječimi jekelnimi podjetji nastane velikanska gospodarska enota: »United States Steel Corporation« z glavnico 1400 milijonov dolarjev.

Istodobno se je začel Morgan zanimati za plovbo ter ustanovil s 170 milijoni »International Mercantile Marine Company«, v kateri je med drugim ugnala tudi staroznana angleška »White Star Line«. Kmalu nato je Morgan zasnoval in uresničil trust za žetvene stroje pod firmo: International Harvester Corporation, ki je prodrla s svojimi izdelki tudi v Evropo.

Pri vsem tem stari Morgan daleko ni bil najpremožnejši mož v Ameriki, do milijarde je bil s svojimi 70 milijoni še jako oddaljen, ampak obvladal je denarni trg z neverjetno energijo, tako da mu je bila vedno vsa denarna moč ameriškega gospodarstva na razpolago.

Brez premislekov mu je vse zaupala, brez kritike se je vse po njegovih navseh izvršilo. Vsak je bil srečen, če je le mogel svoj kapital zaupati Morganovim podjetjem; in ta okolnost mu je pripomogla do ustanovitve raznih velikanskih koncernov. Inicijativa tega moča ni poznala nobenih mej, v osebnosti pa je bil skromen, se ogibal družbe, čeprav se mu je priznala precejšnja duhovitost in občna izobrazba. Kot zbiratelj umetnin je daleč po svetu zaslovel ter pokupil drugim zemljanom nedostopne komade.

Večji del svoje dragocene zbirke je daroval javnosti. V 76. letu svoje starosti je Morgan umrl leta 1913 v Rimu ob priliki potovanja po Evropi.

Njegov sin John Pierpont, že dalje časa solastnik Morganove banke, je prevzel v 46. letu starosti očetovo dedščino. Tudi mlajši razpolaga z obširnimi finančnim znanjem in jako širokim obzorjem.

Solidno podprto podjetje se je pod novim gospodarjem celo razširilo. Ker

za umetnine ni bil posebno vnet, se je odločil dragocene očetove zbirke razprodati, uklonil se pa je slednjič javni nevolji nad tem početjem ter daroval najdragocenejše stvari newyorškemu muzejem.

Med svetovno vojno je Morgan posredoval oboroževalna naročila ententnih držav za ameriško industrijo ter pri tem provizioniral kakih 40 milijonov. Pod njegovim nadzorstvom stoječa »United States Steel Corporation« je tudi v svetovni vojni bajno zaslužila, čistega dobička je bilo približno milijardo dolarjev, to so vsote, s katerimi se mi nismo vajeni računati.

Pomemben je bil Morganov upliv pri posvetovanju takozvanega Dawes-ovega načrta. Nemčija se ima samo temu moč zahvaliti, da se ji konečno niso večja bremena vojnih obveznosti naprtila, kakor jih vzlic gospodarski sposobnosti premore. Morgan je pristal na 800 milijonem posojilu samo pod pogojem, da se dolžnici puste gospodarsko-življenski pogoji. Seveda ga do teh nazorov ni privedla sentimentalna človekoljubnost, ampak trgovski preudarki, kar se mu konečno kot čistokrvnemu plutokratu ne more zameriti.

DOBAVA, PRODAJA.

Oddaja kolodvorske restavracije na postaji Novo mesto se bo vršila potom ofertalne licitacije dne 6. aprila t. l. pri Direkciji drž. železnic v Ljubljani. Predmetni oglas je na vpogled v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani.

Dobave. Mašinsko odeljenje Direkcije drž. železnic v Ljubljani sprejema do 23. marca t. l. ponudbe glede dobave 2600 komadov mazalnih blazinic. (Pogoji so na vpogled pri istem odeljenju.) — Direkcija drž. rudnika Breza sprejema do 21. marca t. l. ponudbe glede dobave roulo-balat jermen. — Direkcija drž. rudnika Velenje sprejema do 23. marca t. l. ponudbe glede dobave enega elektromotorja; do 26. marca t. l. glede dobave matic in 1 kompletne avtomatične telefonske centrale. — Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: Dne 25. marca t. l. pri Direkciji drž. rudnika v Mostarju glede zgradbe vodnega rezervoarja. — Dne 29. marca t. l. pri Direkciji drž. železnic v Sarajevu glede dobave 18.000 komadov mrežic za plinsko razsvetljavo. — Dne 6. aprila t. l. pri Direkciji drž. železnic v Zagrebu glede dobave signalnega materiala. (Predmetni oglasji s natančnejšimi podatki so v pisarni Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani interesentom na vpogled.)

R. RANZINGER, LJUBLJANA

Telefon 2660 (RAJKO RANZINGER) Telefon 2660
Špedicijsko podjetje, skladišče, carin-sko posredništvo, prevažanje pohištva

Drva

bukove in hrastove odpadke od parketov, dostavlja po nizki ceni na dom parna žaga

V. Scagnetti, v Ljubljani za gorenjskim kolodvorom.

Semena

kakor:
črno deteljo, lucerno, peso, trave, češki oves, grahoro i t. d. nudi najceneje

Fran Pogačnik, Ljubljana

Dunajska cesta šte. 56
Zahtevajte cenik!

veletrgovina

A. Šarabon

Telefon 2666 v Ljubljani Telefon 2666
priporoča

špecerijsko blago, raznovrstno žganje, mo-ko in deželna pridelke, raznovrstno rudninsko vodo. — Lastna pražarna za kavo in mlin za dišave z električnim obratom
Ceniki na razpolago

Tiskarna MERKUR, Ljubljana

trg.-ind. d. d. - Simon Gregorčičeva ulica 23
se priporoča za tisk vsakovrstnih tiskovin za trgovec, obrtnika, industrijce in urada. .. Lastna knjigovodstva

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

Ljubljana, Prešernova ulica šte. 50 (v lastnem poslopiju)

Brzjavke: Kredit Ljubljana ::: Telefon šte.: 2040, 2457, 2548; interurban: 2706, 2806

Peterson International Banking Code

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predjmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic ter nakazila v tu- in inozemstvo, safedepoziti itd.